

När illusionen blir sann ■ ■ ■

Skillnaden mellan levande och återskapad musik är enorm. Bara en förstklassig High End-anläggning förmedlar inspelad musik i ett magiskt landskap som en sann illusion. Och Primare är fullt i klass med de riktigt stora.

SÅ TESTADE VI

Den här kombinationen var inspelad och klar när vi fick den. Testet har pågått under flera veckor, med olika högtalare och med all slags musik. Högtalarna vi har lyssnat mest på är de danska Neeper Perfection One, ett högtalarpar för närmare 100 000 kronor. Både obalanserad och balanserad signalöverföring har testats. I den här prisklassen är det definitivt ljudkvaliteten som väger tyngst, men även användarvänligheten är betygsatt.

VÅRT BETYG

Primares CD-spelare och förstärkar-kombination levererar en ljudbild med explosiv dynamik. Den neutrala klangen gör att komponenterna är en bra matchning med nästan alla högtalare och effektförstärkaren är tillräckligt kraftig för att driva marknadens mest tungdrivna högtalare. Ett av de riktigt bra köpen där ute.

CD-spelare	Primare CD31	19 900 kr
Förförstärkare	Primare PRE30	16 500 kr
Effektförstärkare	Primare A32	39 000 kr
Totalpris:		75 400 kr

Primare CD31 – bak

Primare PRE30 – bak

Primare A32 – bak

Geir Nordby
geir.n@bildochljud.se

VI TESTAR

Primare CD31

Ultra Silent-drivverk
4 x Burr-Brown 1704 K D/A-omvandlare
Balanserade och obalanserade utgångar
Koaxial och AES/EBU-digitalutg.
Vikt: 10,5 kg
Pris: 19 900 kr

Primare PRE30

2 x balanserade ingångar
5 x obalanserade ingångar
Balanserad och obalanserad utgång
Inspelningsutgång (RCA)
Variabel gain på varje ingång
Vikt: 9,5 kg
Pris: 16 500 kr

Primare A32

Balanserade ingångar
Obalanserade ingångar
250 Watt (1 kHz, 8 Ohm)
Vikt: 40 kg
Pris: 39 000 kr

För ett tag sedan lyssnade jag på eleverna från en musikhögskola som framförde ett udda japanskt stycke musik som uteslutande bestod av rytmer. Det var en klangrik och avslöjande upplevelse som under loppet av en halvtimme tog med publiken från en avslappnad stämning till en enorm intensitet på väg mot klimax. Den fattigmansdynamik som finns i hifi-världen, och det gäller både bra och mindre bra stereoanläggningar, är helt enkelt ingenting mot vad slagverksinstrument kan ge ifrån sig levande live. Jag fick en påminnelse om vad dynamik egentligen är och vilken hopplös uppgift tillverkarna i vår bransch har. För något sådant här går väl inte att uppleva hemma?

Kanske inte. Men man kan faktiskt åter skapa en ljudbild som är så nära "the real thing" att man tror den är sann. Vi befinner oss över nivån där man godtar att det man lyssnar på faktiskt är på riktigt. Vi pratar om en nivå där man är direkt övertygad om att det är autentiskt. En ljudbild med en sådan dynamik, kombinerad med en sådan delikatess, att varje litet smackande runt saxofonmunstycket, varje försiktig trumvispning och varje tyst andetag – och varje dånande slag på virveltrumman – återges med en sådan precision, sådan tyngd – och i ett så stort och öppet ljudlandskap – att trovärdigheten är i det närmaste fulländad. Detta är klassen vi kallar High End. Och det är här de testade produkterna befinner sig. En CD-spelare, en

förförstärkare och en effektförstärkare för sammanlagt 75 000 kronor. Smakar det så kostar det...

TUNGA SAKER

Det som först och främst kännetecknar Primares produkter är att de har aluminium på många ställen. Elektroniken är tung och ger ett intryck av massiv kvalitet. Komponenterna är dessutom djupare än de flesta andra, till och med CD-spelaren är nästan 40 cm djup. Den ultrakraftiga effektförstärkaren på 250 watt har ett djup på nästan 55 cm! Detta kan betyda att elektroniken är svår att få plats med, men produkter som dessa förtjänar hur som helst en bra hifi-möbel. Fördelen med att använda stora kabinett är att de elektriska komponenterna på insidan kan monteras med större mellanrum. Det betyder två saker: dels mindre elektromagnetisk påverkan och alltså lägre förvrängning, och dels mer luft mellan komponenterna vilket ökar avkylningen och förlänger livstiden på dem. En mer stabil arbetstemperatur kan dessutom leda till en högre ljudkvalitet.

HELBALANSERAT

Både CD-spelaren, förförstärkaren och effektförstärkaren är helbalanserade konstruktioner. I XLR-kablar används två plusledare för varje kanal i stället för en, och eventuella oregelbundenheter mellan dem – alltså störningar – tar ut varandra när signalen läggs ihop igen. Om detta

görs på rätt sätt innebär en balanserad drift en väsentligt lägre brusnivå, vilket i sin tur ger en renare musiksingel.

ORDENTLIGA HÖGTALARE

Med så kostsam elektronik som här räcker det inte med mediokra högtalare. Inte på långa vägar när. Ska CD-spelaren och förstärkarkombinationen komma till sin rätt är de beroende av ett högtalarpar som låter ytterst öppet och ofärgat och har en överlägsen förmåga att återge dynamik i hela frekvensregistret. För detta ändamål har vi fått tag på ett superupplöst och dynamiskt högtalarpar från Danmark, Neeper Perfection One som kostar närmare 100 000 kronor. Ett styvt pris för ett par medelstora golvhögtalare, men ljudkvaliteten är så hög att man nästan kan känna och ta på musiken.

MUSIK

Vi förväntar oss att elektroniken från Primare ska återge all slags musik, från enkel och sockersöt jazztrio till de mest komplexa klassiska verken, för att inte tala om riktigt krävande rock-epos, med fullständig övertygelse. Även om elektroniken befinner sig på den lägre nivån av High End-klassen, är det inte acceptabelt om den inte kan återskapa verkligheter från inspelningsrummet. Eftersom produkterna är gjorda för att användas med balanserad drift har vi använt balanserade kablar under merparten av testet. Det låter bäst.

STORBANDSJAZZ

Jazzprojektet Sharp Nine består av nio musiker som satts ihop av gitarristen Staffan William-Olsson i ett försök att förena storbandsetetiken med småbandsintimiteten. Här finns trumpeter, tromboner, alt- och tenorsaxofon, ståbas och gitarr. Och naturligtvis trummor. Bandet har precis släppt skivan Sudoku, med avancerade och utmanande arrangemang. Skivan är dessutom så dynamiskt och realistiskt producerad att den kommer till liv med rätt anläggning, då låter det som om man flyttar in livekonserterna i vardagsrummet. Men det krävs att anläggningen är kapabel att återge verklighetsnära dynamik samtidigt som den bevarar den tonala strukturen. Annars kommer alltihop att låta platt och livlöst, och i värsta fall förvrängt.

STORSLAGEN DYNAMIK

Det är på tre områden som Primare-produkterna verkligen imponerar: dynamiken är extrem, den tonala balansen är felfri och ljudbilden är stor och placerar varje instrument på rätt ställe. Och när dessa tre

egenskaper finns på plats är det egentligen inte så mycket att snacka om.

Första låten på Sudoku, "Pixie", börjar med lugn percussion men ändå med en enorm dynamik. Primare-produkterna – med god hjälp av högtalarna – skildrar trumslagen med i stort sett samma dynamik som jag tycker mig minnas från musikhögskolans trumkonsert. Och när flöjten kommer in samtidigt med försiktiga mässingsblås, låter det nästan mystiskt naturtroget. Instrumenten har ett sådant lugn och planteras i ett stort, tredimensionellt landskap. Man hör inga tecken på förvrängning eller färgning. Man sitter inte alls och tänker på bas, mellanregister och diskant. Helheten är så komplett att jag aldrig tror jag hört något liknande i testrummet förut. Jag upptäcker att jag sitter och flinar där jag sitter och stampar takten.

BRILJANT KONTROLL

När sedan de stora utblåsningarna från mässingsinstrumenten sätter igång, och trummissen slår mer handfast på trummorna, behåller Primare greppet där andra produkter börjar vackla. Arrangemanget är mycket avancerat och jag ska erkänna att briljeringen kan bli lite överdriven emellanåt. Men det är åtminstone inte anläggningens fel att det kan låta lite tröttsamt, för Primare hänger med i varje snabb vändning. Och hela tiden behandlas detaljerna av en delikat hand.

INTE BRA EFFEKT

Man kan luras att tro att den enorma attacken beror på den kraftiga effektförstärkarens 250 watt. Men i själva verket beror ljudbildens dynamik – och då särskilt på normal lysningsnivå – på CD-spelaren och förstärkaren. Vid låga spänningar är det nämligen allra viktigast att signalen är ytterst ren och befriad från störningar. Det är här rymden skapas och de största kontrasterna i musiksingelen ligger. Effektförstärkaren tillför ljudbilden kraft och i Primare A32:s fall handlar det om enorma mängder av kraft. Men kraft och dynamik är inte nödvändigtvis samma sak.

RNB

Jill Scott tillhör de bättre RnB-artisterna där ute. Albumet Beautifully Human: Words And Sounds Vol. 2 är välproducerat. Låten "Can't Explain" har programmerade trumrytmer som bygger upp ett arrangemang med akustiska instrument. Ljudbilden är mjuk och detaljerad och Jills härliga och luftiga, men samtidigt kraftiga, röst kräver en strålende detaljeringsförmåga för att komma till sin rätt. Här finns inte

BALANSERAT ELLER OBALANSERAT

Under testets gång har vi testat med både balanserade XLR-kablar och obalanserade RCA-kablar. Och det är värt att påpeka att skillnaderna är ovanligt stora med Primares produkter. Med obalanserade kablar låter det långt ifrån dåligt. Men ljudbilden blir markant snävare och man får inte samma rymd mellan instrumenten som balanserade kablar ger. Den enorma tredimensionaliteten krymper och basinstrumenten låter mer kompakta. Med obalanserade kablar låter faktiskt alla instrument mindre omfångsrika.

Vi har provat med kablar i lika prisklasser och vågar faktiskt påstå att ett par balanserade XLR-kablar för 500 kronor låter bättre än ett par obalanserade för 5 000 på Primare-kombinationen. Det finns alltså ingen anledning att använda vanliga RCA-kablar – och det är bra att förstärkaren PRE30 är utrustad med två par XLR-ingångar.

samma explosiva dynamik som på jazzskivan med Sharp Nine. Inspelningen är däremot desto mer krävande i djupbasregistret. Både basrummet och basgitarrarna går mycket djupt.

Man får lust att spela högt med den här musiken. När ljudnivån går upp är det de exklusiva Neeper Perfection One-högtalarna som säger ifrån först. Baselementen är för små och rullar av. Med misstanken att det finns ännu mer att hämta ur Primares effektförstärkare, byts högtalarna ut mot Klipsch RF-83 – högtalare som verkligen tål en omgång. De är mycket billigare, kostar bara 26 000 kronor, och har inte på långa vägar samma ackuratess som Neepers, men de är perfekta för att ta reda på hur mycket kraft det egentligen finns i Primare A32.

Herregud. Förstärkaren går loss som en stenross utan att visa minsta tecken på att tröttna. Och hela tiden håller den kontroll på allt som händer i ljudbilden. Jill Scott låter aldrig vass, inte ens när volymen är kolossalt hög. När vi äntligen lyckas tömma förstärkaren på kraft är det så högt att vi måste lämna rummet för att inte få hörselskador. Brist på slagkraftighet är med andra ord inget man behöver vara rädd för.

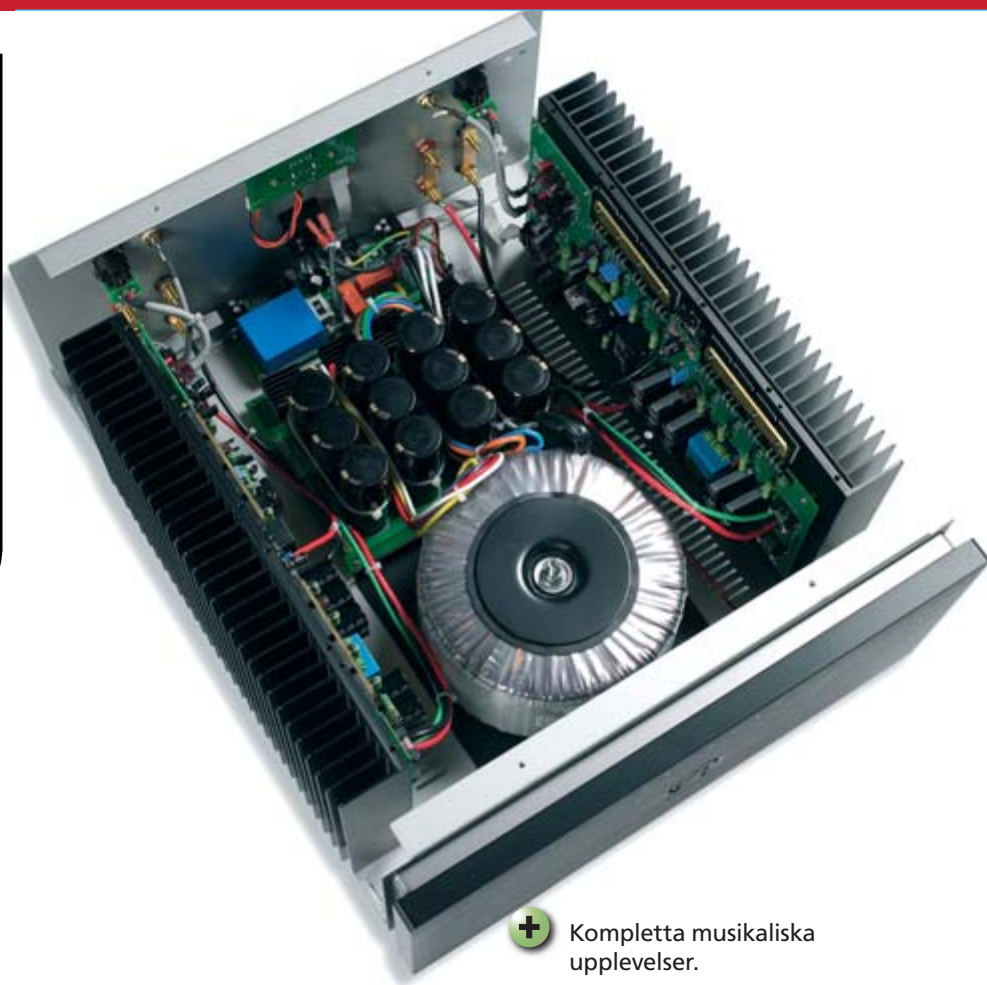
KAN UPPLEVAS SOM TUNN

Eftersom elektroniken levererar signalen så rappt och osminkat kan man luras att tro att basregistret är lite tunt. Det är det inte. Varje baston återges helt vägen ner i

CD-SPELAREN ÄR KÄNSLIG FÖR HYBRID-SACD

CD-spelaren CD31 stöder inte SACD-skivor och det kan vi leva med. Men detta är första gången vi stött på en CD-spelare som har problem att spela skivor med både SACD- och CD-innehåll på samma skiva. Sådana hybrid-skivor ska inte vara några problem för vanliga CD-spelare, men med CD31 hände det rätt som det var att skivorna inte kunde läsas. I de flesta fall räckte det med att stänga av spelaren och sedan sätta på den igen, men vi anser ändå att detta är en svaghet och en källa till irritation.

Plus i kanten för att CD31 avkodar CD-skivor med MP3-filer.

 Kompletta musikaliska upplevelser.

 CD-spelaren har problem med SACD-hybridskivor.

avgrunden, med alla tillhörande övertoner intakta. Det finns bara inte någon tillagd fyllighet, så basregistret låter ovanligt luftigt. Detta kan kräva lite tillvändning för somliga.

CD-SPELAREN

Hur låter då produkterna var och en för sig? Hur bra är CD-spelaren? Med Neeper-högtalarna inkopplade igen byter vi ut CD31 mot Electrocompaniet Prelude PC-1. Den kostar 7 000 kronor mindre, men vi vet sedan tidigare att den kan utmana dyrare produkter.

På Sharp Nine och "Sudoku" är ljudbilden faktiskt ännu lite mer kontrastrik med Electrocompaniets spelare. Den är fylligare i mellanregistret utan att det går ut över luftigheten i toppen. Det gick inte att höra några uppenbara svagheter i Primare-anläggningen innan denna jämförelse. Men nu är det tydligt att ljudbilden blir ännu något mer delikat och öppen. Men det är däremot något med balansen som inte är likadant. Den finslipade attacken som en komplett Primare-anläggning har blir lite avrundad när Electrocompaniet-spelaren kommer in i bilden. Det handlar mest om personlig smak, men vi föredrar faktiskt en komplett Primare-anläggning.

FÖRSTÄRKARNA

När det gäller förstärkarna jämför vi bland annat dem med förförstärkaren Halo P3 och effektförstärkaren A21 från Parasound. Även om Parasounds apparater är en aning billigare har effektförstärkaren samma effekt och de två märkena har samma grundläggande tankegång: att återge musiken så opolerad och dynamisk som möjligt. Parasounds produkter är helbalanserade, precis som Primares.

De ljudmässiga skillnaderna är inte enorma. Parasound har lika bra dynamik i

basen och känns ungefär lika luftiga i toppen. Kanske något luftigare. Skillnaderna finns i mellanregistret, som har ännu mer liv och gnista med Primare. Särskilt det lägre mellanregistret är mer gediget, saxofonerna låter kraftigare och barytonen är mer maskulin, mer som i verkligheten. Ljudbilden får också en bättre linjäritet, Parasound låter lite ljusare. Primare målar upp en större ljudbild som har ännu mer rymd runt varje instrument. Parasound låter mer tvådimensionellt.

SLUTSATS

Den stora musikaliska realismen är omöjlig att få till om man inte är villig att betala en hel del. Om målet är äkta livekänsla, där det känns som om musikerna står i rummet och spelar för dig, är det bara High End som gäller. Man behöver inte gå alltför långt upp i High End-klassen för att det verkligen ska börja låta mumma. Det är lätt att hitta en CD-spelare eller förstärkare som på egen hand kostar lika mycket som den här kompletta kombinationen med CD-spelare, förförstärkare och effektförstärkare från Primare. Men frågan är om man behöver något mer kostsamt.

Primare levererar nämligen musiken

Betyg

Ljudkvalitet	★★★★★
Användning	★★★☆☆
Funktionalitet	★★★★☆
Kvalitetsintryck	★★★★★

Totalbetyg ★★★★★

Pris:	75 400 kr
Distributör:	Audioactive
www:	audioactive.se

med så bergfast precision och en sådan musikalitet att jag faktiskt inte saknar något alls. Visst finns det alltid produkter som har mer av ditt eller datt, men Primare målar upp en så komplett ljudbild, med utsökt linjäritet, knivskarpt fokus och explosiv dynamik, att all slags musik kryper in under huden. Med en sådan här kvalitet på elektroniken vågar vi påstå att man kommer mycket längre om man köper bättre högtalare än om man uppgraderar elektroniken. Detta kan mycket väl vara det optimala köpet, där exceptionellt ljud och valuta för pengarna går hand i hand. Primare-kombinationen är helt enkelt ett förbannat bra köp!